

**FINN SLUMSTRUPS FESTTALE VED DEN OFFICIELLE ÅBNING AF
CENTER FOR DANSK JAZZHISTORIE PÅ AALBORG UNIVERSITET
16. MAJ 2008:**

JAZZCENTER, NOGET AT FEJRE...

Når man har sagt ja til at holde en festtale, må det jo være fordi man synes der er noget at fejre. Det er der også, hvis man anlægger den rette synsvinkel. Med tanke på Carl Niensens 2. symfoni om de fire temperamentter må man beslutte, om man vil lægge vægt på 1. sats og være kolerisk, eller hellere vil gå ind i 2. sats og anlægge et mere flegmatisk syn på tingene. Når vi nu står her og er samlede om, at den oprindelige grimme ælling i musiklivet – jazzen – tager endnu et afgørende skridt frem mod at blive anerkendt i det etablerede akademiske system i Danmark, kunne det være fristende at blive i 1. sats og sige på jævnt dansk: "Festdag? Nej det er fandeme på høje tid det her sker! Vi burde rødme af skam over, at det ikke er sket før". Tilværelsen har dog for længst lært mig, at ting tager tid. Derfor vælger jeg at gå ind i 2. sats og iklæde mig flegmatikerens eller endog drømmerens roligere fremtoning. Vi kan smile til hinanden og glæde os over, at nu kom vi altså så langt. Endnu et vigtigt skridt er taget: "Til lykke, lad os være glade over det opnåede!" Sagt på en anden måde har det taget 75 år at komme hertil, hvor vi nu står.

Man kan nemlig hævde, at det er trekvart århundrede siden jazzen for alvor kom til Danmark. Efter forskellige mere eller mindre seriøse tilløb i 1920'erne blev det alvor den 19. oktober 1933, da Louis Armstrong ankom til Københavns Hovedbanegård og fik en velkomst, han ofte mindedes resten af livet. Mellem 5. og 10.000 mennesker var mødt frem for at modtage ham, og helt fremme stod crémén af dansk jazz på dette tidlige tidspunkt: Leo Mathisen, Peter Rasmussen, Kai Ewans, Erik Tuxen, Winstrup Olesen m.fl. Begejstringen var overvældende. Armstrongs orkester gav otte udsolgte koncerter i København og to i Odense. Men kontrasten mellem de indforståede jazzfans begejstring og den mere officielle reaktion var til at tage og føle på. Det var én gang for alle fastslået i århundredets begyndelse, at når det drejede sig om afro-amerikanere og deres udfoldelser, fik man nærmest et indblik i, hvordan livet udfoldedes i abegrotten. Den 15. oktober 1905 stod der i ugebladet "Den 8. dag" en artikel om "Amerikas negere". Her blev det fastslået, at "selv en ret frisindet dansker har, når han skal være ganske ærlig, vanskeligt ved at forstå, at en neger er et rigtigt menneske. Han er mest tilbøjelig til at betragte den sorte fyr som en mellemting mellem en abe og et menneske". Eller som ingen ringere end Johannes V. Jensen formulerede det i en kronik i Politiken året efter, hvor han beklagede de "religiøse vildfarelser" der havde ført til, at man i USA juridisk sidestillede "negerbefolkningen med den amerikanske borger". Sandheden om negeren er jo den enkle, mente vor store forfatter, at "gorillaen stikker ham ud af klæderne, og han fører altid en vis tropeatmosfære med sig". Den slags udtalelser vakte ikke opsigt. De var udtryk for den almindelige opfattelse, og de var ikke specielt danske. I det øvrige Nordeuropa anlagde man stort set samme betragtningsmåde. For at vende tilbage til Armstrongs besøg på vore breddegrader i oktober 1933, så skrev Aftonbladet i Stockholm i en anmeldelse bl.a.: "Selvfølgelig skal man ikke tage noget sådant alvorligt. Men når man ser en mand, hvis eneste

musikalske kvalifikation synes at være, at han kan vippe med rumpen med nogle rytmiske mellemrum, blive begloet, beundret og tiljuble af et publikum, der forekommer relativt normalt, da undrer man sig over hvad man dog skal mene. Denne koncert førte imidlertid ét gode med sig. Den afsluttede diskussionen om, hvorvidt aberne har et sprog. Den som i går hørte Louis Armstrongs hæse udbrud til mikrofonen, kan ikke længere betvivle den sag". Men som altid var den dominerende opfattelse heller ikke dengang hele sandheden. Der fandtes mennesker, som i modsætning til Aftonbladets anmelder, tog de nye fænomener alvorligt.

Blandt dem indtog herhjemme forfatteren og arkitekten Poul Henningsen en særlig fremskudt position. I bagklogskabens klare lys er hans forsvar for sangerinden Josephine Bakers optræden i København – kun iført bananskørt – blevet berømt. Men i 1928 blev de forargede endnu mere forargede, da PH skrev: "På enhver kan den store kunstner ikke virke umiddelbart. Men de, som helst lever i nutiden, elsker dens kunst, frihed, skønhed og i bedste fald dybe sømmelighed, bør takke for, at vi fik Josephine Baker at se. Vi er stolte over, at netop vor tid har løftet varietékunsten op i dette rene plan. Gid den kunne smitte scenekunsten! Vi hylder hende som noget værdifuldt i vor civilisation". PH talte i anden sammenhæng om "murbrykkerjazzen". En musik, som var af værdi i sig selv, men som yderligere havde den kvalitet, at den kunne nedbryde den mur af konventioner, der omgav den europæiske kultur, inklusive musikken, og åbne op til en friere og bredere kunst- og kulturopfattelse. Således blev rollerne for 75 år siden fordelt og fastlagt mellem en herskende mening, som ikke kunne eller ville tage jazzen alvorligt, og en minoritet, som argumenterede for dens kvaliteter.

Når vi i dag står her og glæder os over, at Center for Dansk Jazzhistorie ved Ålborg Universitet er gået fra at være en idé til at være såre konkret virkelighed, så er det naturligt at lade tankerne glide tilbage med respekt og taknemmelighed til de banebrydende skikkelser inden for den omtalte minoritet, som op gennem årtierne gjorde det stadig mere umuligt for skeptikerne at oprettholde de gamle positioner.

Musikerne først og fremmest, som år efter år med stadig stigende kvalitet leverede hvad det hele drejede sig om. Og det er forunderligt at tænke på, at forløbet trods alt ikke er længere end at den største begavelse fra første generation fortsat er levende, nemlig Svend Asmussen, som nu 92 år.

Dernæst pionéerne inden for den pædagogiske anvendelse af jazzen, hvor linjen går tilbage til Bernhard Christensen og Astrid Gøssel. Og endelig gruppen af kulturpersonligheder, som satte ord på jazzen, gående tilbage til Poul Henningsen og Sven Møller Kristensen. PH var også med som mere end en galionsfigurer, da elleve mand tog et vigtigt skridt i kampen for jazzens anerkendelse og dannede et selvbestaltet akademi – Den danske Jazzkreds – i november 1956. Her var også Bernhard og Svend Møller Kristensen samt Erik Tuxen med fra 30'ernes kampe. Centralt i Jazzkredsen stod kritikeren Erik Wiedemann, som har en ganske særlig plads i rækken af mennesker, der skal nævnes på denne festdag.

Wiedemann var jazzkritiker ved dagbladet Information i mere end et halvt århundrede, og det var karakteristisk for hans indsats – båret som den var af intellektuel stringens og et fornemt og klart sprog – at hans tusindvis af artikler ikke blot forholdt sig til musikken, men konstant også placerede den ind i en større, kulturpolitisk sammenhæng og utrætteligt påpegede skævvridningen i dansk musikpolitik. Med bogen "Jazz og jazzfolk" i 1958 lagde han en ny standard for jazzlitteratur herhjemme, og det er karakteristisk for hans indsats, at bogen rummede et fyldigt afsnit om "Jazzen og dens vilkår". Da Wiedemann i sommeren 1975 begyndte indsamlingen af materiale til, hvad der syv år senere blev vor første doktordisputats på området, "Jazz i Danmark – i tyverne, trediverne og fyrrerne", oprettede han samtidig "Arkiv for dansk jazzhistorie" under Musikvidenskabeligt Institut ved Københavns Universitet. Undervejs i processen blev Wiedemann også lektor ved instituttet. Han var spydspidsen i en lille hær, der utrætteligt kæmpede for at få jazzen anerkendt i den akademiske verden fra universitet til musikkonservatorium. Erik døde i 2001, og det er betegnende, at hans arbejde ikke blev umiddelbart videreført. Materialet fra Arkiv for dansk jazzhistorie befinder sig nu på Det kongelige Bibliotek.

Endnu to personligheder fortjener at blive fremhævet. Den ene er Aravid Meyer, som døde i fjor, 80 år gammel. Trompetist, kapelmester og musikalsk organisator af Guds nåde. I 1971 grundlagde han Det danske Jazzcenter midt ude i skoven ved Rønnede på Sydsjælland, og gennem mere end 25 år blev der her gjort et pionérbeskyldt arbejde for at styrke jazzens, inklusive dens samfundsmæssige placering. Aravid Meyer var ikke for ingenting udstyret med en af Socialdemokratiets store skikkelser som far. At drive musikpolitik var for Aravid lige så naturligt som at trække vejret, og han var gennem årtier en vigtig aktør i hele spillet omkring musikloven, Statens Musikråd og dets repræsentantskab, Statens Kunstfond – og jazzens placering i hele dette univers, der har været og er så vigtigt når det drejer sig om fordelingen af den offentlige støtte til musiklivet i Danmark.

Erik Moseholm er også et dobbeltmenneske, forstået på den måde at han er musiker og samtidig kulturpolitisk særdeles aktiv. Sammen med Erik Wiedemann og Aravid Meyer har han sat sit aftryk på stort set alle de afgørende skridt fremad for jazzens samfundsmæssige placering gennem de sidste snart fem årtier. Moseholm har gjort et stort formidlingsarbejde i Danmarks Radio, været rektor for Rytmsk Musikkonservatorium og meget andet. Han er med os på denne festdag, og er således med til at sikre kontinuiteten i jazzens lange march ind på institutionerne.

I det nystiftede Statens Musikråds første udkast fra juni 1973 til, hvad der tre år senere blev verdens første musiklov, står der, at "udover arkivering med henblik på informationsvirksomhed er arkivering i sig selv af særlig betydning for den hovedsageligt unoterede musik. På initiativ af Den danske Jazzkreds har der således fra 1970 på idealistisk grundlag været foretaget en arkiveringsvirksomhed vedrørende jazzmusik, navnlig koncentreret omkring Timme Rosenkrantz efterladte samling, men der må tilvejebringes økonomiske forudsætninger for en systematisk opbygget arkivsamlings af blandt andet jazz og beatmusik samt faciliteter, der muliggør en udnyttelse heraf".

Dette citat var fra en frontberetning for ikke 75, men 35 år siden. Og man må sige, at nu har vi på en helt anden måde end dengang arkiver. Det kongelige Bibliotek har som nævnt overtaget Erik Wiedemanns lille pionérarkivar og har købt Arnvid Meyers særdeles omfattende privatsamling fra det tidligere jazzcenter i Rønnede. Det kongelige Bibliotek er også partner sammen med Center for dansk Jazzhistorie i erhvervelsen af den store Karl Emil Knudsen samling, hvis ankomst til Aalborg Universitet er en stor del af forklaringen på, at vi er samlede her i dag.

Men hvad stiller vi så op med arkiverne?

I København kan man godt få en fornemmelse af, at det er med jazzsamlingen på Det kongelige Bibliotek som det er med Operaen. Først bygger man et palads til en særlig genre inden for musikens vidunderlige verden, og bagefter skal man så til at finde ud af, hvordan man kan komme hen til paladset, for slet ikke at tale om at parkere bilen ved det. Med fare for at springe tilbage til Carl Niensens 1. sats og blive lidt kolerisk, må det siges højt og tydeligt, at det at erhverve et omfattende, ja, unikt arkivmateriale som Arnvid Meyer samlingen ganske enkelt medfører en forpligtelse til at levendegøre materialet, arbejde med det – og herunder at gøre det tilgængeligt.

Det er man klar over her i Aalborg, og det er også en af grundene til, at det er en festdag i dag. Tore Mortensen og hans lille stab af mere eller mindre ulønnede ildsjæle har på blot halvandet år ydet en kæmpeindsats og foretaget en afgørende bevægelse fra idé til konkret praksis. I den oprindelige beskrivelse af baggrund og begrundelse for centerets etablering omtales både Erik Wiedemanns og Arnvid Meyers pionérindsatser. Derfor er det glædeligt, at vi landede på det navn, der nu er officielt, og hvor centertitlen viser tilbage til Arnvids arbejde, og ”dansk jazzhistorie” rækker bagud til Eriks indsats.

Med forhistorien indbygget i navnet skal der nu for alvor ses fremad og opbygges et center for forskning og formidling af viden om jazz som et særligt musikalsk og kulturelt fænomen i Danmark. Og det skal foregå på sagligt højt niveau!

Det er mit håb, at universitetets ledelse vil forstå den enestående chance for yderligere re profilering af Ålborg Universitet, der hermed er kommet til verden. Det vil nemlig betyde, at folkene på centeret har travlt – for det er i sidste øjeblik, hvis vi for eksempel skal nå at indsamle første-håndsberetningerne fra de sidste tilbageværende fra forsvundne årtiers jazzaktivitet i fædrelandet.

Men det vil også betyde, at folkene på centeret har tid til at gøre deres arbejde ordentligt og ikke skal styrte rundt i angst for, om deres arbejdsplads overlever. En vis tryghed er nødvendig, såfremt Center for dansk Jazzhistorie skal blive det centrale sted, vi alle håber: Stedet hvor jazzens lange march fra outsiderkult til et anerkendt og særligt fænomen i dansk musik- og kulturliv dokumenteres og formidles på et grundigt og seriøst niveau.

Det er endnu fremtidsmusik. Her og nu standser vi op og lykønsker hinanden med at barnet er kommet til verden, og lokalerne er fyldt med det herligste legetøj.

- Finn Slumstrup